DOI: 10.13114/MJH/201322472

M J H

Mediterranean Journal of Humanities
mjh.akdeniz.edu.tr
III/2, 2013, 81-90

Kaunos'ta M.Ö. IV. ve III. Yüzyıldaki Siyasal Değişimlere Genel Bir Bakış

A General Observation to the Political Changes at Caunus in the IVth and IIIth Centuries BC.

Ufuk ÇÖRTÜK[*]

Özet: Kaunos, Karia'nın güneyinde, Rhodos'un karşı kıyısında bulunan bir liman kentidir. Kent sırtını dayamış olduğu yüksek dağ sıralarından dolayı yüzünü doğuya ve güneydeki Lykia'ya doğru çevirmiştir. Kaunos'ta en erken yerleşim izleri M.Ö. VII. yüzyıldan daha eskiye gitmemektedir. Liman Agora'sında ve çevresinde tespit edilen bazı anıtlar Kaunos'un M.Ö. IV. ve III. yüzyıldaki siyasal tarihine yön vermiş olaylara dönük sonuçlar içermektedir. Konon, M.Ö. 394 yılındaki Knidos kuşatmasından sonra Hellen dünyasında ünlenmiştir ve Kaunos'un da içinde olduğu birçok kentte sayısız heykelle onurlandırılmıştır. Kaunos'ta ele geçen ve Konon'a ait olan bu heykel kaidesi, Kaunos'un en azından M.Ö. IV. yüzyılın başlarında Atina destekçisi bir yönetime sahip olduğunun delili olarak kabul edilebilir. Birçok araştırmacı, antik yazarların anlatılarından yola çıkarak Kaunos'taki Ptolemaios hakimiyetinin M.Ö. 309/308 yılında başladığı ve bu hakimiyetin M.Ö. 197 yılına kadar kesintisiz olarak devam ettiği görüşünü savunmaktadır. Ancak M.Ö. 302 yılına tarihlenen Antileon *eksedra*'sı ve Demetrios Poliorketes'in mektubu, Kaunos'ta Ptolemaios hakimiyetinin bu görüşte önerilen kadar uzun sürmediğini ve M.Ö. 302 yılında Antigonos'lar yönetiminin Kaunos'ta egemen olduğunu göstermektedir. M.Ö. 287-278 yılları arasına tarihlenen Philokles'in heykel kaidesi ise Antigonos'ların hâkimiyeti sonrasında bölgeye yeniden Ptolemaios'ların egemen olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla M.Ö. III. yüzyılın ilk yarısı içinde Kaunos üzerindeki hakimiyetin Antigonos'lar ile Ptolemaios'lar arasında el değiştirildiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Kaunos, Konon, Antigonos'lar, Ptolemaios'lar, Antileon, Philokles

Abstract: Caunus, a city at the south shore of the Caria, is a port city located on the opposite coast from Rhodes. The city has been put back because of the high mountain ridges that the face of the your was turned towards to the east and on the South to Lycia. The earliest traces of settlement in Caunus are not older than the VIIth century B.C. Some monuments found in the harbour agora and its environment carry indications of events from Caunus in the IVth and IIIrd century B.C. Conon became famous in the Greek world after the sea battle in the sea Cnidus in 394 B.C. and in several cities Caunus was also honoured with numerous sculptures. At least, with Conon statue base, we can say that Caunus as a rule supported Athens at the beginning of the IVth century B.C. Many researchers, in the light of ancient works, suggest that rule of the Ptolemaids in Caunus began in 309/308 B.C. and continued until 197 B.C. However, the *exedra* of Antileon dated to 302 B.C. and the epistula of Demetrius Poliorcetes, in Caunos, the Ptolemaic ascendance shows that it did not take it so long to establish itself. From this date began the rule of the Antigonoids in 302 B.C. Also the statue of Philocles is dated to between 287-278 B.C. shows that the Antigonids the region again came under Ptolemaic dominion. Therefore, in the first half of the IIIrd century B.C., Caunus changed hands between the Antigonids and the Ptolemaids Kingdom.

Keywords: Caunus, Conon, Antigonid, Ptolemaic, Antileon, Philocles

[*] Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, ufukcortuk@hotmail.com

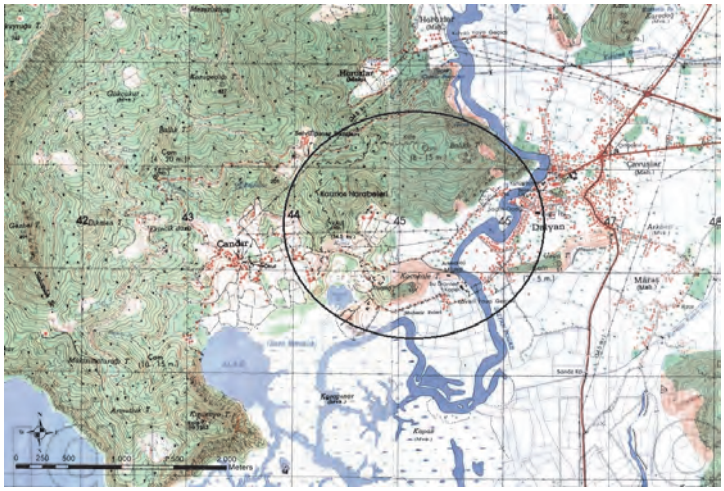

Fig. 1

Kaunos, Güneybatı Ege'de, Muğla İli, Köyceğiz İlçesi'nin Çandır Köyü sınırları içinde, Köyceğiz Gölü'nü Akdeniz'e bağlayan Dalyan Çayı'nın (Calbis) sağ yakasında, Dalyan Beldesi'nin hemen karşı kıyısında yer almaktadır (Fig. 1). Kentin doğusunda bulunan Dalaman Çayı (Indos) Karia ve Lykia bölgelerini birbirinden ayıran doğal bir sınır olarak kabul edilmektedir (Tietz, 2003, 9). Karia'nın güneyinde, Rhodos'un karşı kıyısındaki Kaunos'un hinterlandı kuzeyden Menderes Ovası'na açılan dağlarla, batı yönden ise denize bakan kaya mezarları ve vadilerle ayrılmış, yüzünü doğuya ve güneydeki Lykia'ya doğru çevirmiştir (Öğün, *et alii*, 2002, 14). Yerleşim, Dalyan Deltası tarafından ayrılan kuzey-güney doğrultulu dağ sırası içerisinde, Ölemez Dağı'nın (Imbros) etekleri olan Sivrihisar ve Balıklar Dağı ile Kızıltepe tarafından kuşatılmaktadır (Öğün, *et alii*, 2002, 1; Marek 2006, 81) (Fig. 2). Güney yönde ise Dalyan Deltası bulunmaktadır. Antik yerleşimin kalıntıları, kuzeyde yaklaşık 150 metre yüksekliğinde Akropolis/Persikon ile bu kaya kütlesinin güneyinde daha alçak, yaklaşık 50 metre yüksekliğinde Herakleion ve bu iki kaya yükseltisinin kuzeybatı etekleri üzerinde, denize bir dil gibi uzanan yarım ada üzerinde bulunmaktadır (Öğün, *et alii*, 2002, 28; Marek 2006, 81). Yerleşimin sahip olduğu iki akropolden birisinin Persikon, (Büyük Akropolis veya Büyük Kale) diğerinin ise Herakleion (Küçük Akropolis veya Küçük kale) olarak adlandırılmasında Sicilyalı Diodoros (XX. 27. 1-3) önemli bir yol göstericidir. Fakat Diodoros hangi akropolis Persikon, hangi akropolis'in Herakleion olduğu konusunda açık bilgiler sunmamaktadır.

Fig. 2

Kaunos'taki yerleşim izlerine baktığımızda M.Ö. VII. yüzyıldan daha eskiye gitmediğini görmekteyiz (Schmaltz, 1991, 121-177). M.Ö. VII. yüzyıla tarihlenen bir Proto-Korinthos *pyksis* parçası kentin tarihini bu yüzyıla kadar indirmektedir (Özer, 1996, 78); fakat bu yüzyıla ait mimari bir oluşum henüz tespit edilememiştir. Kaunos kazıları başlamadan önce yüzeyde bulunan ve M.Ö. 550-530 yıllarına tarihlenen bir Arkaik *Kuros* (Gürman, 1975, 13-16) ve M.Ö. VI. yüzyıla tarihlenen gümüş sikkeler (Arkaik gümüş sikkeler için bk. Head, 1897, XLIV), Kaunos'un Pers hakimiyeti öncesindeki varlığının, zenginliğinin ve öneminin belgeleridir. Bir çok antik yazar M.Ö. 546 yılında Sardes'in Persler tarafından işgal edilmesinden sonra Pers komutan Harpagos'un Karia'lılar, Kaunos'lular ve Lykia'lılar üzerine yürüdüğünden ve Anadolu'nun güneybatısının bu dönemde Pers hakimiyetine dahil edildiğinden bahseder (Hdt. I. 171-173; Diod. IX. 35; Ksen. *Kyrop.* VII. 4, 1-7; VIII. 6. 7). Perslerin Hellen topraklarını işgalindeki başarısızlığı sonucunda Anadolu'daki genel durum politik açıdan değişir, Atina'nın nüfuzu artar ve Pers işgalindeki yerlerin yönetimine sahip olur. Tahminen Eurymedon Deniz Savaşı'ndan sonra

Fig. 3

Kaunos ve sınır komşuları Karpasyanda, Pasanda ve Telandros Attika Deniz birliğine katılırlar ve yaklaşık 30 yıl boyunca vergi listelerinde görülürler (Kaunos ve komşularının Atina vergi listelerindeki dönemsel katılımlarıyla ilgili olarak bk. Marek, 2006, 44-48 (Testimonia, 111). Atina'nın Kaunos üzerindeki kontrolünün kaybolduğu dönem, Perikles'in M.Ö. 440/439 yılında Fenike donanmasına katıldıktan sonra Samos'tan Kaunos'a geldiği sıralardır (Thuk. I. 116. 3). M.Ö. 412/411 yıllarında Kaunos'un Lakedaimon'lular tarafında olduğuna dair kanıtlar bulunmakla birlikte, burada bir Pers garnizonunun konakladığı, ayrıca Satrap Tissaphernes ve Sparta donanmasının komutanı Astyokhos'un Kaunos'a geldikleri Thukydides tarafından aktarılmaktadır (Thuk. VIII. 39. 4; VIII. 42; VIII. 57. 1). Diğer taraftan M.Ö. 411 yılında Alkibiades'in de Kaunos'a gelip gelmediği pek açık değildir (Thuk. VIII. 88; VIII. 108. 1). M.Ö. 401 yılında Kaunos'luların Artakserkses'in ordusunda önemsiz kademelerde hizmet ettikleri ve bu hizmetleri karşılığında ödüllendirildikleri Plutarkhos'un eserleri aracılığı ile bilinmektedir. (Plut. *Nik.* 29; Plut. *Art.* 11. 9; 12. 4-6; 14. 2 ve 6-9).

Liman Agora'sında ve çevresinde tespit edilen anıtların bir kısmı M.Ö. IV. yüzyılda Kaunos'un siyasal tarihine yön vermiş ve şekillendirmiş olaylara ilişkin bilgiler içermektedir. Özellikle M.Ö. IV. yüzyıl boyunca Perslerin Kaunos ve çevresindeki yerleşimler üzerindeki hakimiyeti ve siyasal yapısı kentte tespit edilen bazı anıtlarla iyi bir şekilde izlenebilmektedir. Kaunos, M.Ö. IV. yüzyılın başlarında Pers hegemonyasının altında olmasına karşın yer yer Sparta saldırılarına maruz kalmıştır. Bu dönemde Perslerin Doğu Akdeniz'deki donanmasının komutanlığını Atinalı Konon yapmaktadır (Ksen. *Hell.* IV. 3. 11-12) ve bu komutanın özellikle Rhodos ile Kaunos arasındaki seferlerde önemli görevler üslendiği görülmektedir. Bu dönemde Sparta'lıların bu bölgeden uzaklaştırılmasından sonra, Ialysos kralı Damagetos'un oğlu Diagoras'ın Rhodos'ta hakimiyet kurduğu görülür (Wiemer, 2002, 54-55). M.Ö. 396 yılında Lakedaimonia'lı amiral Pharaks, Konon'u engelleyerek Kaunos'u kuşatır. Ancak Artaphernes ve Pharnabazos'un Kaunos'a yaklaştıklarını fark ederek kuşatmadan vazgeçer. M.Ö. 395 yılının sonbaharında ücretlerinde hile yapıldığını düşünen Kıbrıslı paralı askerlerin Kaunos'ta Atina'ya karşı ayaklanmaları üzerine Konon, Pers güçlerinin yardımı ile isyanı bastırır ve isyancıları kendi kışlalarında infaz ettirir (Diod. XIV. 79-81; Paus. VI. 7. 6; ayrıca bk. Nep. *Con.* IX. 1-5). Bu olaydan birkaç ay sonra -muhtemelen M.Ö. 394 yılının ağustos ayı başlarında- Atinalılar Konon yönetiminde bir ordu ile Knidos'ta Lakedaimonia'lıları ünlü deniz savaşında mağlup ederler (Barbieri, 1955, 144-160; Bruce, 1962, 13-17; Seager, 1967, 95-115; Hamilton, 1979, 87-90; Westlake, 1983, 333-344; Funke, 1983, 149-189; Berthold, 1984, 24-25; March, 1997, 257-269; Marek, 2006, 263; Bresson, 2010, 435-451). Konon'un Knidos kuşatması ile ilgili olarak Erythrai'de bulunan bir dekret bu konuda önemli bir kaynaktır (Engelmann, & Merkelbach, 1972-1973, 51-52 nr. 6). M.Ö. 394 yılındaki Knidos kuşatmasından sonra Hellen dünyasında ünlenen Konon birçok kentte sayısız heykelle onurlandırılmıştır (Diod. XIV. 84. 3; Paus. VI. 3.

Fig. 4

16; ayrıca bk. Marek, 2006, 263 dn. 505. Konon'un heykelleri için ayrıca bk. Löhr, 2000, 74-77, 80-81, 87). Kaunos'ta da o dönemde Konon'un bronz bir heykel ile onurlandırıldığını görmekteyiz (Fig. 3, 4) Söz konusu heykel, M.Ö. 395 yılının sonbaharında Kaunos'ta Kıbrıslı askerler tarafından çıkarılan isyanın Konon tarafından bastırılması sonucunda da, Konon'a bir şükran ifadesi olarak dikilmiş olmalıdır. Apollon Kutsal Alanı'nda şipoliyen malzeme olarak tespit edilen ve özellikle Rhodos ile Kaunos arasındaki seferlerde önemli görevler üslenmiş olan Atinalı komutan Konon'un bu heykel kaidesi, Kaunos'un M.Ö. IV. yüzyıl başlarındaki hakimiyet mücadeleleri içindeki yerinin öğrenilmesinde önemli bir kanıttır. Dolayısıyla Konon'un bu heykel kaidesi ile Kaunos'un en azından M.Ö. IV. yüzyılın başlarında Atina saflarında yer alan bir yönetime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Konon'un bronz bir heykel ile Kaunos'ta onurlandırılması siyasi bir girişim olarak da düşünülebilir.

M.Ö. 387 yılındaki Kral Barışı'ndan sonra Kaunos, Pers kralının satrabı olarak adlandırılan, Güneybatı Anadolu'nun büyük bir kısmına hükmeden, yerli hanedanlık mensubu bir aile olan Hekatomnidler tarafından yönetilmiştir (Hornblower, 1982; Ruzicka, 1992). Bu ailenin en önde gelen kişisi olan Maussollos M.Ö. 377 yılından M.Ö. 353/352 yılına kadar Kaunos'a hakim olmuştur (Hekatomnidler'in Kaunos'a hakim olduğu dönem içerisinde, özellikle Maussollos'a karşı çıkanların ve o'na karşı isyan başlatanların kötü bir şekilde cezalandırıldıkları Iasos ve Mylasa'da bulunan yazıtlar aracılığı ile bilinmektedir. Yazıtlar için bk. Blümel, 1987, 3-4, nr. 1; Blümel, 1992, 10-11). Özellikle Maussollos'tan sonra yerine geçen kardeşi Piksodaros (M.Ö. 341\340 sonrası) dördüncü satrap olarak hüküm sürmüştür. Letoon'da tespit edilen bir dizi yazıt Piksodaros tarafından Kaunos'u da içine alan yönetimle ilgili yeni önlemleri ve düzenlemeleri içermektedir. M.Ö. 337 yılına tarihlenen Letoon trilingualinde Ksanthos ve çevre halkının aldığı kararlar ilan edilir; ayrıca Basileus Kaunios için bir sunağın inşa edilmesinin emredildiği de ifade edilmektedir (Laroche, 1974, 115-125; Metzger, 1970, 307-322; Metzger-Laroche, 1974, 82-84; Dupont-Sommer, 1974, 132-149; Metzger vd. 1976, 31-48, Pl. XII-XIX; *SEG* XXVII 942; Marek, 2006, 50, 94 ve Testimonia, 114).

Kaunos, Hekatomnidler döneminde en parlak dönemini yaşamıştır. Bu dönemde Kaunos, bölge yerleşimleri içinde burada yaşayan Karlar ve Hellenler için şehir özelliği taşıyan politik ve dini bir merkez konumundadır (Marek, 2006, 95). Özellikle M.Ö. IV. yüzyıldaki mimari kalıntılar ele alındığında, kent surundaki yeni yapılanmalar (Schmaltz, 1994, 185-208), kuzey nekropolündeki kaya mezarları (Roos, 1972; 1974a; 1978, 427-432; 1985; 1989, 63-68; 2000, 249-253; Diler, 2002, 63-95), Apollon Kutsal Alanı'nın kuzey kenarını sınırlayan *andron*'lar, kentin gelişim seviyesini iyi bir şekilde göstermektedir (Öğün, *et alii*, 2002, 103-106). M.Ö. IV. yüzyılda Karia'da yaşanan değişimlerle ilgili olarak komşu bölge olan Lykia'ya göre daha az bilgi sahibiyiz (Kolb, & Thomsen, 2004, 1-42; Schuler, 2004, 87-102; Hailer, & Şanlı, 2004, 211-248; Marksteiner, 2004, 271-290). Fakat son 40 yıldır Kaunos *khorası* üzerine yapılan çalışmalarda önemli bilgilere ulaşılmıştır (Roos, 1969, 59-93; 1971, 25-30; 1972; 1974a; 1974b, 3-8; 1978, 427-432; 1985; 1989, 63-68). Elde edilen bu veriler dikkate alındığında Karia'da politik açıdan farklılaşan bir yerleşik yapının, yani *polis* yerleşimlerinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Diğer taraftan Kaunos'un M.Ö. IV. yüzyılda politik ve dinsel açıdan söz sahibi önemli kentlerden olduğunu, bölgenin yönetimsel yapısı içinde oldukça baskın bir rol üslendiğini Mylasa yakınlarındaki Sekköy'de bulunan iki yazıt açık bir şekilde göstermektedir (Blümel, 1990, 29-43, nr. 1, 2; Bresson, Brun, & Varinlioğlu, 2001, 216-222 nr. 90, 91). Bu yazıtlarda, bölgenin politik düzeni ile ilişkili oluşturulmuş temsil heyetinin içinde Kaunos'lu ve Pladasa'lı dört elçi ve bir habercinin isimlerinin geçmesi, Kaunos'un yönetimsel gücünü gösteren önemli delillerdir.

Fig. 5

Büyük İskender'in Anadolu'yu istilasıyla Perslerin bölgedeki egemenliği sona ermiştir. Karia'da Makedonyalıların gelmesinden önce Maussollos'un kız kardeşi Ada ile Kaunos'u elinde tutan Orontobates arasında bir hakimiyet mücadelesinin olduğu görülmektedir. Bu hakimiyet mücadelesi içerisinde, Piksodaros'un M.Ö. 336/335 yılındaki ölümünden sonra (Ruzicka, 1992, 134) Piksodaros'un Kappadokia'lı bir kadın olan Aphenis'den doğan kızı Ada'nın (Strab. XIV. 2. 17), Pers Orontobates (Zahle, 1994, 85) ile evlenerek, satraplık yönetimini paylaştıkları bilinmektedir (McNicoll, 1997, 16; Ruzicka, 1992, 135). Fakat M.Ö. 334'de Halikarnasos'un düşmesinden sonra Büyük İskender'in Piksodaros'un kız kardeşi Ada'yı tekrar Karia'nın yönetimine getirdiği görülür (Strab. XIV. 2. 17; ayrıca bk. Hornblower, 1982, 50-51). Büyük İskender'in Ada'yı satrap olarak atamasından yaklaşık bir yıl sonra, generallerinden Ptolemaios ve Asandros, Orontobates'i yenerek, o'nu Kaunos ile birlikte, kıyıdaki ve adalardaki kentlerden uzaklaştırmıştır (Öğün, *et alii*, 2002, 17; Marek, 2006, 95).

Büyük İskender'in M.Ö. 10 Haziran 323 yılında ölümüyle birlikte politik bir yenilenme ve siyasi alanda bir değişiklik baş göstermiştir. Atina ve diğer kentlerin Makedon hegemonyasından ayrılma mücadelesi içerisinde (sonbahar 323), Rhodos'un Makedon güçlerinin işgaline son vermesi sürecinden Kaunoslular da yararlanmış olmalıdır (Diod. XVII. 8). Çünkü Nikokles ve Lysikles adında Atinalı iki subayın Lamia Savaşı'nda (M.Ö. 323/322) askeri bir görevle Kaunos'a geldiklerinin bilinmesi Makedon hegemonyasından kurtulma süreciyle ilişkili olmalıdır (Marek, 2006, 96). Apollon Kutsal Alanı'nda bulunan *bilingual* stelde iki Atinalının şereflendirilmesi de bu durumu doğrulamaktadır (Frei, & Marek, 1997, 1-89; 1998, 1-18; Öğün, *et alii*, 2002, 18; Marek, 2006, 119-121, nr. K1).

Fig. 6

Büyük İskender'in ölümünden sonra fethedilen toprakların komutanları (Diadokhoi) arasında paylaşımı sonucunda Karia'nın Asandros'a verildiği bilinmektedir (Diod. IX. 75. 3-5). Asandros'un M.Ö. 323 ile 318 yılları arasında bölgeye hükmettiği dönemde, Kaunos'un Asandros'un kontrolünden kurtulup, Rhodos'lularla birlikte hareket ettiği görülmektedir (Diod. XIX. 75. 1). Atina'nın Amorgos yakınlarında olan deniz savaşını kaybetmesinden bir yıl sonra M.Ö. 321/320 yılında Attalos'un generali Perdikkas'ın Knidos, Kaunos ve Rhodos'lulara saldırması ve bu saldırının Rhodos'lu Damaratos tarafından püskürtülmesi, M.Ö. 321/320 yıllarında Kaunos'un Rhodos ile bir ittifak içinde olduğunu açıkça göstermektedir (Marek, 2006, 96). M.Ö. 314/313'te Antigonos Monophthalmos'un Kaunos'a saldırarak, şehri işgal ettiği ve Karia'da hüküm sürdüğü ise Sicilyalı Diodoros (XIX. 75, 4-6) tarafından aktarılmaktadır (ayrıca bk. Wörrle, 1977, 49 dn. 34; Buraselis, 1982, 21-22;). Fakat Antigonos Monophthalmos'un Kaunos'taki hakimiyetini koruması için oldukça

Fig. 7

zorlandığı bilinmektedir (Descat, 1998, 167-190).

M.Ö. 309/308 yılında Phaselis, Ksanthos ve Kaunos'un Ptolemaios'lar tarafından I. Ptolemaios Soter'in seferleri sırasında kontrol altına alındığı Polyaenus (III. 16) ve Sicilyalı Diodoros'un (XX. 27. 2; I) anlatıları sayesinde bilinmektedir. Bagnall (1976, 98-99) tarafından Ptolemaios'ların, M.Ö. 309/308 yılında Kaunos'u zaptından (Diod. XX. 27. 2), M.Ö. 197 yılında III. Antiokhos'a karşı Rhodos'lular tarafından savunulmasına (Liv. XXXIII. 20. 10-13; ayrıca bk. Fräser, & Bean, 1954, 105-107) kadar geçen süre içerisinde Ptolemaios'lar egemenliği altında kaldığı öne sürülmektedir. Dolayısıyla Kaunos'ta M.Ö. 309/308 yılından itibaren bir Ptolemaios hakimiyetinin başladığı kabul edilebilir ki, bunun en önemli arkeolojik kanıtı da Apollon Kutsal Alanı'nda tespit edilen Philokles'in heykel kaidesidir (Fig. 5, 6). Fakat Philokles'in heykel kaidesinin bitirilmeden yarım kalması Kaunos'taki Ptolemaios yönetiminin pek de uzun sürmediğini akla getirmektedir.

M.Ö. 309/308 yılında başlayan Ptolemaios yönetiminden kısa bir süre sonra kentte bir iktidar değişikliğinin olduğunu, Kaunos'ta ele geçen bazı arkeolojik materyaller desteklemektedir. Bu dönem içerisinde bir iktidar değişikliği olduğunun en önemli delili Apollon Kutsal Alanı'nda tespit edilen ve M.Ö. 302 yılına tarihlenen Antileon *eksedra*'sıdır (Fig. 7, 8). Antileon, Antigonos Monophthalmos ve Demetrios Poliorketes'e hizmet etmiş, Makedonya ordusunun önde gelen bir subayıdır (Marek, 2006, 267). Özellikle M.Ö. 302 yılında Antigonos Monophthalmos ve Demetrios Poliorketes'in eş zamanlı olarak yönetimde bulunduğu dönemde, Antigonos'ların Kaunos'u da kontrol altına aldıklarını, en azından Kaunos'un M.Ö. 301 yılındaki Ipsos Savaşı'ndan kısa bir süre önce Antigonos'larla ilişkilerini geliştirdiği öne sürülebilir (Plut. *Demetr*. 25. 3). Diğer taraftan Demetrios Poliorketes, M.Ö. 302 yılında Hellas'a ikinci defa geri dönerek Korinthos'taki Isthmia'da Hellen Birliği'ni yeniden canlandırmıştır ve II. Philippos da bu birliği Korinthos'ta yöneten ilk kraldır (Plut. *Demetr*. 25; Diod. XX. 100. 5-7 ve XX. 102-103; ayrıca bk. Robert, 1946, 27-28; Ferguson, 1948, 117, 122, 125; Schmitt, 1969, 63-80 nr. 446, özellikle bk. 76). Diğer taraftan Kaunos'ta bulunan M.Ö. 306 ile M.Ö. 239 yılları arasına tarihlenen bir dekret (Fig. 9) (Kral Antigonos'un 15. yılında olduğu ifadesini içeren dekretle ilgili olarak bk. Marek, 2006, 133-136 nr. 4; Çörtük, 2012, 208-210) ve yaklaşık M.Ö. 300-296 ya da 287-285 yıllarına tarihlen Demetrios Poliorketes'in mektubu ise, Kaunos'un Antigonos'larla ilişkilerinin belli bir süre devam ettiğini göstermesi açısından önemlidir (Fig. 10) (Marek 2006, 130-131 nr. 1). Hemen ardından, M.Ö. 285 yılında Demetrios Poliorketes'in Kaunos'ta bir askeri bir üs kurarak, buradan donan-

Fig. 8

ması ile Kuzey Suriye'deki Amanos Dağları'ndan Seleukos'lara saldırıya geçmiştir (Plut. *Demetr*. 49. 5; ayrıca bk. Wörrle, 1977, 53-54; Buraselis, 1982, 31). Dolayısıyla Kaunos limanı üzerinden Demetrios'un bir denetleme noktası oluşturması, Kaunos'luların en azından M.Ö. 285 yılında Demetrios'a olan bağlılıklarını açık bir şekilde göstermektedir.

M.Ö. 288/287 yılında Kaunos'lu iki kişinin Ptolemaios'ların görevlileri olarak Lykia'da bulunmaları Antigonos'lar yönetiminin M.Ö. 288/287 yılında etkin olmadığını göstermesi bakımından önemlidir (Wörrle, 1977, 43-46; Ma, 1999, 37. dn. 47). Limyra'da bulunan bir yazıt bu düşüncenin desteklenmesinde önemli bir ipucudur (*SEG* 27. 929), fakat bu yazıtta Kaunos'un Ptolemaios'lara bağlılığı konusunda bilgi yer almamaktadır.

M.Ö. 270-260'lı yıllarda Kaunos'un Ptolemaios'lar ile yakın ilişki içinde olduğunu gösteren önemli arkeolojik veriler mevcuttur. Kaunos tiyatrosunda bulunan ve M.Ö. 270 yılından sonraya

Fig. 9

Fig. 10

tarihlenen bir altar üzerindeki yazıtta Arsinoe Philadelphos ifadesinin geçmesi (Marek, 2006, 246-247, nr. 54) ve ayrıca İskenderiye'de görevli bir arşiv görevlisi olan Kaunos'lu Zenon vasıtasıyla, M.Ö. III. yüzyılın ortalarına tarihlenen çok sayıda papirüste Lagid'lerin sarayı ile Kaunos arasındaki yakın ilişkiler konusunda geniş bilgilerin bulunması, Kaunos-Ptolemaios ilişkilerinin önemli belgeleridir (Marek, 2006, 53-61 Testimonia 120-136). Fakat bu dönem içinde yine de tam anlamıyla açıklığa kavuşmamış noktalar bulunmaktadır.

Genel değerlendirme itibariyle Hellenistik dönemle birlikte Kaunos bağımsız bir kent konumundadır. Büyük İskender sonrası dönemde, bölgede M.Ö. 309/308 yılından itibaren Ptolemaios hakimiyeti söz konusudur (Diod. XX. 27. 2). Kaunos'un da bu yıllarda Ptolemaios halimiyeti içerisinde kaldığı söylenebilir. Ancak M.Ö. 302 yılına tarihlenen Antileon *eksedra*'sı ve Demetrios Poliorketes'in mektubu, Ptolemaios hakimiyetinin M.Ö. 197 yılına kadar kesintisiz olarak sürmediğini ve M.Ö. 302 yılı itibariyle Antigonos'lar yönetiminin egemen olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla antik kaynaklardan (Diod. XX. 27. 2; Liv. XXXIII. 20, 10-13) ve bazı araştırmacılardan öğrendiğimiz (Bagnall, 1976, 98-99) Kaunos'taki Ptolemaios hakimiyetinin M.Ö. 309/8 yılında başladığı ve M.Ö. 197 yılına kadar kesintisiz devam ettiği görüşü bu anıtın varlığı ile sorgulanmaktadır. M.Ö. 287-278 yılları arasına tarihlenen Philokles'in heykel kaidesi Antigonos'lar sonrası bölgeye yeniden Ptolemaios'ların egemen olduğunu göstermektedir. Kaunos yönetimsel olarak özellikle M.Ö. III. yüzyılın ilk yarısı içinde Antigonos'lar ile Ptolemaios'lar arasında sık sık el değiştirmiş gibi görünmektedir.

KAYNAKÇA

App. *Mith.* Appianos, *Mithridateios*- Appian, *The Foreign Wars.* With and English Translation by H. White. New York, 1899 [Macmillan and Co. Ltd.].

Bagnall, R. S. (1976). *The Ptolemaic Possessions outside Egypt*. Leiden: The Trustees of Columbia University in the City of New York.

Barbieri, G. (1955). *Conone.* Roma: Studi Pubblicati Dall'Istituto Italiano Per La Storia Antica.

Berthold, R. M. (1984). *Rhodes in the Hellenistic Age.* London: Cornell University Press.

Blümel, W. (1987). *Die Inschriften von Mylasa*, Teil I, Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH.

Blümel, W. (1990). "Zwei neue Inschriften aus Mylasa aus der Zeit des Maussollos". *EpigrAnat* 16, 29-43.

Blümel, W. (1992). "Einheimische Personennamen in griechischen Inschriften aus Karien". *EpigrAnat* 20, 7-33.

Bresson, A. (2010). "Knidos: Topography for a Battle". Eds. R. Van Bremen, & J.-M. Carbon, *Proceedings of the First International Conference on Hellenistic Karia-Oxford, 29 June-2 July 2006*, 435-451. Bordeaux.

Bresson, A., Brun, P., & Varinlioğlu, E. (2001). "The Mutiny of Conons Cypriot Mercenaries". Eds. P. Debord, & E. Varinlioğlu, *Les hautes terres.* 13-16. Bordeaux.

Buraselis, K. (1982). *Das hellenistische Makedonien und die Ägäis: Forschungen zur Politik des Kassandros und der drei ersten Antigoniden* (Antigonos Monophthalmos, Demetrios Poliorketes und Antigonos Gonatas) *im Ägäischen Meer und in Westkleinasien*. München.

Çörtük, U. (2012). *Kaunos Liman Agorası Anıtları.* Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2012.

Descat, R. "La carrière d'Eupolemos, Stratège macédonien en Asie Mineure". *REA*, 100, 167-190.

Diler, A. "The Northern Rock Necropolis of Caunus, in: Studien zum antiken Kleinasien V". *Asia Minor Studien* 44, 2002, 63-95 Taf. 17-24.

Diod. Diodorus, *Bibliotheca Historica*- Diodorus Siculus, *Diodorus of Sicily in Twelve Volumes.* With and English Translation by C. H. Oldfather. London, 1989 [Cambridge, Mass. Harvard University Press, William Heinemann, Ltd.].

Dupont-Sommer, M. A. (1974). "La stèle trilingue récemment découverte au Létoon de Xanthos. Le texte araméen". *CRAI*, 132-149.

Engelmann, H., & Merkelbach, R. (1972-73). *Die Inschriften von Erythrai und Klazomenai*, II. Bonn: Rudolf Habelt Verlag GmbH.

Ferguson, W. S. (1948). "Demetrius Poliorcetes and the Hellenic League". *Hesperia*, 17, 112-136.

Fräser, P. M., & Bean, G. E. (1954). *The Rhodian Peraea and Islands.* London.

Frei, P., & Marek, Chr. (1997). "Die karisch-griechische Bilingue von Kaunos. Eine zweisprachige Staatsurkunde des 4. Jh.s v. Chr.". *Kadmos*, 36, 1-89.

Frei, P., & Marek, Chr. (1998). "Die karisch-griechische Bilingue von Kaunos. Ein neues Textfragment". Eds. W. Blümel, P. Frei, & Chr. Marek. *Colloquium Caricum. Akten der Internationalen Tagung über die karisch-griechische Bilingue von Kaunos 31.10.-1.11.1997 in Feusisberg bei Zürich. Kadmos*, 37, 1-18.

Funke, R. (1983). "Konons Rückkehr nach Athen im Spiegel epigraphischer Zeugnisse". *ZPE* 53, 149-189.

Gürman, O. (1975). "Kaunos'ta Bulunmuş Olan Arkaik Atlet Heykeli". *TürkAD*, 22/1, 13-16.

Hailer, U., & Şanlı, A. (2004). "Gehöfte und kleine ländliche Siedlungen auf dem Gebiet von Kyaneai". Ed. F. Kolb. *Chora und Polis.* 211-248. München.

Hamilton, C. D. (1979). "On the Perils of Extraordinary Honors. The Cases of Lysander and Conon". *AncWorld* 2, 87-90;

Head, B. V. (1897). *A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum, XIX, Catalogue of the Greek Coins of Caria, Cos, Rhodes*. London.

Hornblower, S. (1982). *Mausolus.* Oxford: Clarendon Press

Hdt. Herodotos, *Histories*- Herodotos, *Herodot Tarihi. Ç*ev. M. Ökmen. İstanbul, 1991.

Jacoby, F. (1923-1999). *Die Fragmente der Griechischen Historiker*. Leiden.

Kolb, F., & Thomsen, A. (2004). "Forschungen zu Zentralorten und Chora auf dem Gebiet von Kyaneai (Zentral Lykien): Methoden, Ergebnisse, Probleme". Ed. F. Kolb, *Chora und Polis*, 1-42. München.

Ksen. *Kyrop*.Ksenophon, *Kyropaedia*-Xenophon, *Xenophon in Seven Volumes, 5 and 6.* With and English Translation by W. Miller, London, 1914 [Harvard University Press, Cambridge, MA; William Heinemann, Ltd.].

Ksen. *Hell*. Ksenophon, *Hellenika*- Ksenophon, *Yunan Tarihi*.. Çev. S. Sinanoğlu. Ankara, 1999.

Laroche, E. (1974). "La Stèle trilingue récemment découverte au Létoon de Xanthos. Le texte lycien". *CRAI*, 115-125.

Liv. Livius- Livy, *History of Rome.* With and English Translation by C. Roberts. New York, 1912 [New York, E. P. Dutton and Co.].

Löhr, Ch. (2000). *Griechische Familienweihungen. Untersuchungen einer Repräsentationsform von ihren Anfängen bis zum Ende des 4. Jhs. v. Chr*. Rahden/ Westf.

Ma, J. (1999). *Antiochus III and the Cities of Western Asia Minor*. New York: Oxford University Press.

Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third century after Christ*. Band I. II, Princeton.

March, D. A. (1997). "Konon and the Great Kings Fleet, 396-394 B.C". *Historia* 46, 257-269.

Marek, Chr. (2006). *Die Inschriften von Kaunos.* München: Verlag C.H. Beck.

Marksteiner, Th. (2004). "Der Bonda-Survey: Archäologische Feldforschungen auf dem Territorium der ostlykischen Polis Limyra". Ed. F. Kolb. *Chora und Polis*. 271-290. München.

Metzger, H. (1970). "Fouilles du Létoon de Xanthos (1966-1969)". *RA*, 307-322.

Metzger, H., & Laroche, E. (1974). "Notes sur la stele trilingue du Letoon de Xanthos". *Kadmos*, 13, 82-84.

Metzger, H., Laroche, E., Dupont, A., & Mayrhofer, M. (1976). *Fouilles de Xanthos VI, La stèle trilingue du Létôon.* Paris.

Nep. *Con.* Cornelius Nepos, *Conon*- Cornelius Nepos, *Vitae.* With and English Translation by A. Fleckeisen. Leipzig, 1886 [Teubner].

Öğün, B., Işık, C., Diler, A., Özer, O., Schmaltz, B., Marek, Chr., & Doyran, M. (2002). *Kaunos. Kbid. 35 Yılın Araştırma Sonuçları (1966-2001).* İzmir: Mopak Kağıt-Karton sanayi ve Ticaret A.Ş.

Özer, O. (1996). *Mimarideki Doğa ve Kavram Boyutlarının Bir Antik Kentte İrdelenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Paus. Pausanias, *Graeciae Descriptio*- Pausanias, *Pausanias Description of Greece.* With and English Translation by W. H. S. Jones, Litt. D., & H. A. Ormerod. Cambridge, 1918 [Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd.].

Plut. *Art.* Plutarkhos, *Artakserkses*- Plutarch, *Plutarch's Lives.* With and English Translation by B. Perrin. London, 1926 [Cambridge, MA. Harvard University Press. William Heinemann Ltd.].

Plut. *Demetr.* Plutarkhos, *Demetrius*- Plutarch, *Plutarch's Lives.* With and English Translation by B. Perrin. London, 1920 [Cambridge, MA. Harvard University Press. William Heinemann Ltd.].

Plut. *Nik.* Plutarkhos, *Nikias*, Plutarch, *Plutarch's Lives.* With and English Translation by B. Perrin. London, 1916 [Cambridge, MA. Harvard University Press. William Heinemann Ltd.].

Polya. Polyaenus, *Strategemata*- Polyaenus, *Stratagems, Book III*, http://www.attalus.org/translate/polyaenus3.html#16.1(21.05.2012).

Polyb. Polybius, *Historiae*- Polybius, *Histories.* With and English Translation by E. S. Shuckburgh. London, New York, 1889 [Macmillan].

Roos, P. (1969). "Topographical and other Notes on South-Eastern Caria". *OpAth*, 9, 59-93.

Roos, P. (1971). "The Rock-Tomb Doors of the Lyco-Carian Borderland". *OpAth*, 10, 25-30.

Roos, P. (1972). *The Rock-Tombs of Caunus, 1. The Architecture.* Göteborg.

Roos, P. (1974a). *The Rock-Tombs of Caunus, 2. The Finds*. Göteborg.

Roos, P. (1974b). "Aus dem Felsen gehauene Tempelfassadengräber in Karien". *AW*, 5/2, 3-8.

Roos, P. (1978). "The Rock-Tombs of Caria". The Proceedings of the Xth International Congress of

Classical Archaeology Ankara-İzmir 23-30/IX/1973, 427-432, Pl. 131, 132.

Roos, P. (1985). Survey of Rock-Cut Chamber Tombs in Caria, Part 1: South-Eastern Caria and the Lyco-Carian Borderland, Göteborg: Paul Aströms Förlag.

Roos, P. (1989). "Rock-Tombs in Hecatomnid Caria and Greek Architecture". Eds. T. Linders, & P. Hellström. *Architecture and Society in Hecatomnid Caria, Proceedings of the Uppsala Symposium 1987*. 63-68.

Roos, P. (2000). "Reparations and Spare Parts in Carian Rock-Cut Tombs". Ed. C. Işık. Festschrift für Baki Öğün, *Asia Minor Studien* 39, 249-253.

Ruzicka, S. (1992). *Politics of Persian Dynasty. The Hecatomnids in The Fourth Century B.C.* Oklahoma: University of Oklahoma Press.

Schmaltz, B. (1991). "Kaunos 1988/9. Aktivitäten der deutschen Mitarbeiter". *Belleten,* 55, 121-177.

Schmaltz, B. (1994). "Kaunos 1988-1991". *AA*, 1994, 185-232.

Schmitt, H. H. (1969). *Die Staatsverträge des Altertums III. Die Verträge der griechisch-römischen Welt von 338 bis 200 v. Chr*. München.

Schuler, Ch. (2004). "Politische Organisationsformen auf dem Territorium von Kyaneai". Ed. F. Kolb. *Chora und Polis.* 87-102.. München.

Seager, R. (1967). "Thrasybulos, Conon and Athenian Imperialism, 396-386 B.C.". *JHS*, 87, 95-115.

SEG Supplementum Epigraphicum Graecum. 1923-2008.

Strab. Strabon, *Geographika: XII-XIII-XIV*- Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası*, Çev. A. Pekman. İstanbul, 1993.

Thuk. Thukydides, *Histories*- Thucydides, *The Peloponnesian War.* With and English Translation by J. M. Dent. London, 1910.

Tietz, W. (2003). *Der Golf von Fethiye*. Bonn.

Westlake, H. D. (1983). "Conon and Rhodes. The Troubled Aftermath of Synoecism". *GrRomByzSt*, 24, 333-344.

Wiemer, H.-U. (2002). *Krieg, Handel und Piraterie. Untersuchungen zur Geschichte des hellenistischen Rhodos*. Berlin.

Wörrle, M. (1977). "Epigraphische Forschungen zur Geschichte Lykiens I". *Chiron*, 7, 43-66.